

MILJØ-
DIREKTORATET

M108 – 2014

KJENNER DU REGLENE?
MOTORFERDSEL
I UTMARK

Opplevelsen av stillhet og ro når man ferdes i naturen er viktig for mange. Regelverket som regulerer motorferdsel i utmark og vassdrag har som formål å ivareta blant annet disse hensynene. Foto: Sigve Reiso, naturarkivet.no

Stillhet og ro i naturen

Opplevelsen av fred og ro når man ferdes i naturen er viktig for mange. Formålet med regelverket som regulerer motorferdsel i utmark og vassdrag er å verne om naturmiljøet og å sikre friluftsliv og rekreasjonsverdier.

For at skog og fjell skal være fri for støy og forstyrrelser fra motorisert ferdsel, har vi et regelverk som regulerer motorferdsel i utmark. Regelverket har også til hensikt å beskytte naturen mot andre skader.

Motorferdsel på barmark kan skade plantelivet og sette merker og sår i terrenget. Sporene etter kjøring kan være synlige i mange år. I tillegg utsettes naturen for forurensning. Skadene forsterkes ved at man ved hjelp av motorkjøretøy rekker over store avstander på kort tid og lettere kan nå inn til ellers lite tilgjengelige naturområder.

Det er viktig å ta vare på uforstyrret natur, som fremdeles er noe av det mest særpregede og verdifulle vi har i Norge.

Ett enkelt motorkjøretøy behøver ikke isolert sett medføre noen skade eller ulempe, men summen av mange vil ofte utgjøre en stor miljøbelastning.

Motorferdsel i utmark er som hovedregel forbudt.

Motorferdselloven åpner imidlertid for motorferdsel til visse nytteformål som er beskrevet i loven. Det er et krav at motorferdselen skal foregå aktsomt og hensynsfullt for å unngå skade og ulempe for naturmiljø og mennesker.

Denne brosjyren gir en kort orientering om reglene for motorferdsel i utmark og vassdrag. Bruker du motorbåt, fly eller motorkjøretøy i utmark, enten det er snøscooter, ATV, traktor, bil eller motorsykkel, bør du kjenne til disse reglene.

Motorferdsel på barmark

(Gjelder ferdsel med bil, ATV, motorsykkel, traktor og andre motorkjøretøyer i utmark)

Motorferdsel på barmark kan sette varige spor i naturen. Derfor er reglene for kjøring på barmark strengere enn på snødekt mark. Nødvendige transporter bør i størst mulig grad gjøres på snø.

Uten søknad

Kjøring for følgende formål er tillatt på barmark:

- Politi, ambulanse og redningstjeneste.
- Offentlig oppsyns- og tilsynstjeneste.
- Offentlig post- og teletjeneste.
- Nødvendig person- og gods-transport til og fra faste bosteder.
- Nødvendig person- og gods-transport i jordbruks-, skogbruks- og reindriftsnæring. Jakt, fangst, fiske og bærsanking regnes ikke som næring i denne forbindelse. Det er heller ikke adgang til kjøring for tilsyn av sau på beite.
- Forsvarets øvelser, forflytninger og transporter.
- Anlegg og drift av veier og større anlegg.

- Rutetransport som drives med løyve i henhold til yrkestransportloven.
- Transport av jaktutbytte ved jakt på elg og hjort, og transport ved jakt på villrein innenfor Hardangervidda villreinområde slik dette er avgrenset av Miljødirektoratet. Kjøring i nasjonalparken kan bare skje i samsvar med vernereglene, og i Hardangervidda villreinområde utenfor nasjonalparken, bare for nødvendig transport etter fastsatte sleper.
- Nødvendig transport i forbindelse med fiskekultiveringstiltak i offentlig regi.

Der det er mulig, skal det kjøres i eldre kjørespor.

Fylkesmannen kan forby eller begrense kjøring i spesielt sårbare områder.

Fylkesmannen kan delegere denne myndigheten til kommunestyret.

Merk at veier som ikke er opparbeidet for kjøring med vanlig bil, også regnes som utmark i denne forbindelse.

Bruk av motorkjøretøy er tillatt i forbindelse med transport av jaktutbytte ved jakt på elg og hjort. Foto: Arne Johs. Mortensen, SNO

Motorferdselloven setter altså forbud mot kjøring med f.eks. firehjulsdrevet jeep på traktorveier i skogen.

Etter søknad

Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av motorkjøretøy til transport av materiell og utstyr i forbindelse med utmarksnæring.

Som utmarksnæring regnes drift av utleiehytter, næringsmessig høsting av naturgoder (f.eks. fiske, jakt, bærplukking, sanking av mose), turist- og reiselivsnæring, leting og undersøkelse av mineralske ressurser mv. forutsatt at virksomheten er registrert i Enhetsregisteret. Det kan kun gis tillatelse for transport langs traktorvei, men i Finnmark også

langs godt etablerte barmarkstraseer. Kommunen kan, etter søknad, tillate nyttekjøring for andre formål når det foreligger et særlig behov som ikke kan dekkes på annen måte, og som ikke knytter seg til turkøring. På grunn av de store terrengskadene slik kjøring gir, skal barmarkskjøring kun tillates i helt spesielle tilfeller.

Motorkjøretøy på vinterføre kan nyttes til opparbeiding og preparering av skiløyper og skibakker for allmennheten og for konkurranser, når det foretas av kommuner, hjelpekorps, idrettslag, turlag eller turistbedrifter. Foto: Sigve Reiso, naturarkivet.no

Motorferdsel på snødekt mark

(Gjelder ferdsel med snøscooter, beltebil og andre motorkjøretøyer i utmark)

Reglene for motorferdsel på snøføre er mindre strenge enn for barmarkskjøring. Det er fordi kjøring på snø gir mindre varige skader på terreng og vegetasjon enn barmarkskjøring. Flest mulig av nødvendige transporter i utmark bør legges på snøføre.

Uten søknad

Kjøring for følgende formål er tillatt på snødekt mark:

- Formål som tillates for barmarkstransport (se side 4).
- Nødvendig transport for drift av turistanlegg (overnattings- og serveringssteder, skiheiser m.v.) som ikke ligger til brøytet bilveg.
- Transport av materialer, utstyr og arbeidsfolk til bygging i samsvar med byggetillatelse.
- Opparbeiding og preparering av skiløyper og skibakker for allmennheten og for konkurranser, når det foretas av kommuner,

hjelpekorps, idrettslag, turlag eller turistbedrifter.

- Nødvendig transport i forbindelse med vitenskapelige undersøkelser etter oppdrag fra forskningsinstitusjon.
- Nødvendig transport av ved fra egen eiendom til fast bopel.
- Praktisk kjøretrening på nærmere fastsatte områder ved obligatorisk opplæring for beltemotor-sykkelførere.
- Transport i forbindelse med kommunalt organiserte akuttiltak for å redusere påkjørselsrisiko for elg og annet hjortevilt ved veg eller jernbane.

Fylkesmannen kan forby eller begrense kjøring i spesielt sårbare områder. Fylkesmannen kan delegere denne myndigheten til kommunestyret. Kommunestyret kan ha gitt bestemmelser om kjøring som nevnt i punktene ovenfor, herunder om områder, traseer, sesonglengde, tidspunkter for kjøring, utstyr m.v.

Etter søknad

Kommunen kan, etter søknad, tillate nyttekjøring med snøscooter for andre formål. Særlig aktuelle formål er:

- Ervervsmessig transport (leiekjøring).
- Transport for funksjonshemmede.
- Transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte som ligger minst 2,5 km fra veg når det i området ikke er mulig å få leid transport.
- Kjøring i utmarksnæring.
- Transport av ved utover det som er direkte tillatt uten søknad.
- Gruppeturer til bestemte turmål for beboere på helse- og omsorgsinstitusjoner, medlemmer av pensjonistforeninger eller ideelle organisasjoner.

Kommunen kan i unntakstilfelle gi tillatelse til kjøring på vinterføre ved andre særlige behov som ikke kan dekkes på annen måte, og som ikke knytter seg til turkjøring.

Nødvendig person- og godstransport i reindriftsnæring er tillatt direkte etter loven. Bruk av motorkjøretøyer som ikke er tillatt direkte i loven eller den nasjonale forskriften, må det søkes om dispensasjon for. Foto: Jan Håkan Dahlström/TT/NTB scanpix

Regler for søknad om dispensasjon, klage m. m.

Bruk av motorkjøretøyer som ikke er tillatt direkte i loven eller den nasjonale forskriften, krever dispensasjon fra forbudet mot motorferdsel i utmark.

1. Skriftlig, begrunnet søknad sendes kommunen.
2. Søknaden må gjelde et av de foran nevnte formål, eller det må påvises et særlig behov som ikke kan dekkes på annen måte, og som ikke knytter seg til turkjøring.
3. Tillatelsen må medbringes under transporten.

Kommunen skal vurdere transportbehovet opp mot mulige skader og ulemper, og kan sette vilkår for tillatelse. For noen kjøreformål kan kommunen gi tillatelse for et bestemt antall år.

Vedtaket kan påklages til fylkesmannen. Klagen sendes via kommunen innen 3 uker etter at melding om vedtaket er mottatt.

Det er viktig å søke i god tid, ellers kan man risikere at kommunen ikke rekker å behandle søknaden før man ønsker å kjøre.

Regler for bruk av motorbåt

Ferdsel med motorfartøy (båt eller annet flytende fartøy drevet med motor) er i utgangspunktet tillatt på innsjøer som er 2 kvadratkilometer eller større, på elvestrekninger, og på innsjøer mindre enn 2 kvadratkilometer dersom disse inngår som en del av et farbart vassdrag. Kommunen kan imidlertid fastsette egne lokale forskrifter som avviker

Kjøring på barmark gir slitasje og skader på terrenget ved at belter og hjul etterlater seg merker og sår i naturen. I visse naturtyper, som myr, våtmark og sparsom og sentvoksende vegetasjon, kan sporene etter motorkjøretøy bli langvarige eller permanente. Reglene for kjøring på barmark er derfor strengere enn på snødekt mark. Foto: Alfred Ørjebu, SNO

fra dette utgangspunktet. Når det foreligger særlige grunner, kan kommunen etter søknad eller i forskrift gi tillatelse til bruk av motorfartøy.

Vannscooter

Det er egne regler for bruk av vannscooter i småbåtloven og forskrift om bruk av vannscooter og lignende. Disse omhandles ikke nærmere her.

Regler for bruk av luftfartøy

Landing og start med luftfartøy (fly, helikopter o.l.) er som hovedregel forbudt i utmark og vassdrag. Men landing og start med luftfartøy i forbindelse med nærmere angitte nyttetransporter er tillatt uten særskilt tillatelse, som f.eks. i forbindelse med politi-, rednings- og oppsynstjeneste, offentlig post- og teletjeneste, anlegg og drift av offentlige veier og anlegg. I tillegg kan kommunen

gi egne lokale forskrifter om landingsplasser i kommunen. Når det foreligger særlige grunner, kan kommunen etter søknad gi tillatelse til bruk av luftfartøy.

Det er ikke adgang til å legge ut landingsplasser eller tillate landing på fjelltopper, utsiktspunkter, breer og andre lignede steder, når dette bare har interesse for helikopterskiing, dagsturer og lignende aktiviteter.

Særskilte regler for deler av landet

- I Finnmark og Nord-Troms kan det være godkjent særskilte rekreasjonsløyper for snøscooter. Den enkelte kommune kan gi opplysninger.
- I Finnmark kan det være opprettet særskilte barmarksløyper for transport til hytter og i forbindelse med jakt, fangst, fiske og bærsanking. Den enkelte kommune kan gi opplysninger.

- I Finnmark og Nord-Troms er det særskilt forbud mot motorferdsel fra 5. mai til og med 30. juni. Fylkesmannen kan gi nærmere opplysninger.
- I Finnmark er det tillatt å kjøre ved på vinterføre etter utvisning fra skogforvaltningen.
- I enkelte deler av landet kan det være godkjent særskilte snøscooterløyper for transport til avsidesliggende fiskevann. Den enkelte kommune kan gi opplysninger.

FORSØKSORDNING

Flere kommuner deltar i en forsøksordning som gir disse kommunene adgang til å etablere snøscooterløyper. Det er gitt nærmere bestemmelser for forsøket i forskrift om kommunalt forsøk med snøscooterløyper. Den enkelte kommune kan gi opplysninger. Se også www.miljokommune.no.

Kontroll og tilsyn

Statens naturoppsyn og politiet fører tilsyn og kontroll med motorisert ferdsel i utmark.

Grunneiers rett til å forby motorferdsel

Motorferdselloven innskrenker ikke den adgang grunneier ellers har til å forby eller begrense motorferdsel på egen eiendom. Den enkelte kan normalt nekte motorferdsel på sin eiendom. Grunneieren kan likevel ikke hindre redningstjeneste og lignende som skjer i henhold til nødrettsreglene, eller politimyndighetens motorferdsel hjemlet i den såkalte generalfullmakten.

Andre ting du bør være oppmerksom på

I verneområder gjelder i tillegg verneforskriftenes eventuelle regler for motorferdsel. Fylkesmannen eller verneområdestyret v/forvalter kan gi opplysninger.

Vegtrafikklovens regler om krav til registrering av kjøretøy, førerkort, fartsregler, bruk av hjelm, m.v. gjelder også for bruk av snøscooter og andre terrenggående kjøretøy i utmark. Det er også gitt en forskrift som i utgangspunktet forbyr bruk av snøscooter på offentlig veg

Motorisert ferdsel i utmark reguleres av følgende regelverk:

- Lov av 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)
- Forskrift 15. mai 1988 nr 356 - Forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag (nasjonal forskrift)
- Forskrift 14. mars 1988 nr. 225 – Forskrift om bruk av kommuners myndighet etter lov 10. juni 1977 nr 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag forbud mot helikopterskiing og liknende
- Forskrift 28. juli 1989 nr. 749 – Forskrift om bruk av motorkjøretøy på barmark langs tradisjonelle ferdselsårer i Finnmark
- Forskrift 7. november 2005 nr. 1264 – Forskrift om tillatelse til bruk av beltebil

Veiledning og nærmere utdyping av regelverket finnes i tilhørende rundskriv:

- Rundskriv T-1/96 "Om lov om motorferdsel i utmark og vassdrag av 10. juni 1977 nr. 82"
- Rundskriv T-6/09 "Om endringer i Nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og islagte vassdrag»

Bruk av vannscooter reguleres av:

- Lov om fritids- og småbåter (§40)
- Forskrift 21. juni 2013 nr. 701 - Forskrift om bruk av vannscooter og lignende

Statens naturoppsyn og politiet fører tilsyn og kontroll med motorisert ferdsel i utmark. Foto: Arne P. Sarre, SNO

Øvrige bestemmelser som har betydning for motorisert ferdsel i utmark og vassdrag:

- Vegtrafikkloven
- Forskrift om forbud mot bruk av beltemotorsykel (snøscooter) på offentlig veg
- Forskrift om kjøring med motorvogn i terrenget og på veg ikke åpen for alminnelig ferdsel
- Forskrift om bruk av personlig verneutstyr under kjøring med motorvogn
- Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) § 16

Opplysninger

Nærmere opplysninger om reglene kan fås ved henvendelse til:

- Kommunen
- Fylkesmannens miljøvernavdeling
- Miljødirektoratet

Utgitt av:

Miljødirektoratet februar 2014

Erstatter tidligere brosjyre TE 1103 fra Direktoratet for naturforvaltning oktober 1999

Miljødirektoratet

Telefon: 03400/73 58 05 00 | **Faks:** 73 58 05 01

E-post: post@miljodir.no

Nett: www.miljodirektoratet.no

Post: Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim

Besøksadresse Trondheim: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim

Besøksadresse Oslo: Strømsveien 96, 0602 Oslo

Miljødirektoratets hovedoppgaver er å redusere klimagassutslipp, forvalte norsk natur og hindre forurensning.

Vi er underlagt Klima- og miljødepartementet og har mer enn 700 ansatte ved våre to kontorer i Trondheim og Oslo, og ved Statens naturoppsyn (SNO) sine mer enn 60 lokalkontor.

Våre viktigste funksjoner er å overvåke miljøtilstanden og formidle informasjon, være myndighetsutøver, styre og veilede regionalt og kommunalt nivå, samarbeide med berørte sektormyndigheter, være faglig rådgiver og bidra i internasjonalt miljøarbeid.

